

Aan allen die in de uitvaartpastoraal en - liturgie meewerken.

Kerkelijke aanwezigheid in de funeraria? Standpunt van de rooms-katholieke Kerk

Uitvaartsector in volle evolutie

De organisatie van de uitvaartsector kent grote verschuivingen. De voorbije jaren werden op verschillende plaatsen in Vlaanderen door uitvaartondernemingen nieuwe rouwcentra gebouwd. Meerdere van deze centra beschikken niet alleen over ruimten waar opgebaarde overledenen kunnen worden begroet, maar ook over een aula voor afscheidsvieringen en over de nodige infrastructuur om rouwmaaltijden aan te bieden. Sommige uitvaartverzorgers vormden ondertussen ook eigen personeel om afscheidsvieringen samen te stellen en te leiden. Er verschijnen dus nieuwe plaatsen waar afscheidsrituelen worden aangeboden, en een stijgend aantal mensen gaat om diverse redenen op dit aanbod in.

Vragen vanuit het pastorale werkveld

Deze evolutie roept nieuwe vragen op: waarom kunnen er in funeraria geen door de bisdommen erkende kerkelijke uitvaarten plaats vinden? Waarom mandateren de bisschoppen geen mensen om op die plaatsen afscheidsvieringen te leiden? In de crematoria gebeuren toch ook door de rooms-katholieke Kerk erkende vieringen? Is er vandaag vanuit de kerkgemeenschap geen gelijkaardig engagement wenselijk en mogelijk in de funeraria?

De crematoria zijn in Vlaanderen publieke instellingen, opgericht door steden of intercommunale verbanden. In sommige bisdommen is de situatie echter complex, omdat de uitbating van de crematoria - en met name de organisatie van afscheidsplechtigheden ó toevertrouwd is aan privéondernemingen. Sinds enkele decennia hebben de bisschoppen de stap gezet om in de crematoria mensen te mandateren die er in naam van de rooms-katholieke Kerk een christelijk afscheidsgebed leiden. Dit gebedsmoment kan gezien worden als een parallel van het afscheidsgebed op het kerkhof dat volgt op de uitvaartliturgie. De ervaring leert dat dit christelijk afscheidsgebed in een aantal gevallen is uitgegroeid tot een meer uitgebreide gebedsdienst die de uitvaartliturgie in de kerk vervangt.

De positie van de bisschoppen in verband met de kerkelijke aanwezigheid in funeraria werd in de oriëntatietekst *Voorbij de dood í als christenen afscheid vieren* (2009) als volgt geformuleerd: "Funeraria zijn geen door de rooms-katholieke Kerk erkende cultusplaatsen. Vanuit de bisdommen worden er geen mensen naartoe gezonden om afscheidsvieringen te leiden." (p. 11).

Er groeien echter praktijken die dit standpunt onder druk zetten en die verwarring scheppen. Enerzijds zijn er soms priesters, diakens en gebedsleiders die toch in funeraria afscheidsvieringen leiden. Anderzijds bieden sommige uitvaartcentra ook vieringen aan die qua vorm en inhoud sterk gelijken op wat er in de rooms-katholieke parochies gebeurt. Zo duiken er signalen op van mensen die zich na het afscheid van een familielid misleid voelden omdat ze dachten een rooms-katholieke uitvaartliturgie mee te maken, zonder dat dit zo was.

Kerkelijke uitvaartliturgie: in het kerkgebouw

In de Vlaamse bisdommen investeert men op dit ogenblik veel energie om de uitvaartpastoraal en -liturgie goed te verzorgen en te verbreden. Op vele plaatsen werkt men aan gemengde equipes, met priesters, diakens en lekenmedewerkers, die samen deze zorg op zich nemen. Zo wordt duidelijker dat de uitvaartpastoraal en -liturgie een

verantwoordelijkheid zijn van de hele kerkgemeenschap, en een terrein waarop zij haar roeping om te getuigen van het Evangelie van Jezus Christus concreet maakt.

Onze kerkgemeenschap heeft daarbij haar eigen herkenningsplaatsen: de parochiekerken, die in de eerste plaats opgericht werden voor de viering van de rooms-katholieke eredienst, en een aantal andere gebouwen die ook als cultusruimte werden erkend, zoals kloosterkapellen of gebedsruimten in sommige verzorgingsinstellingen. Net zoals het doopsel, het huwelijk en de andere sacramenten in de kerkgebouwen gevierd worden, zo hoort ook de rooms-katholieke uitvaartliturgie in principe daar thuis (cf. CIC can. 1177, § 1).

Dat de kerkelijke uitvaartliturgie effectief in een kerkgebouw gebeurt, geeft ook de beste garanties dat de viering van de liturgie geen gebeuren wordt dat los staat van de geloofsgemeenschappen en van de bredere pastorale zorg van de Kerk voor zieken, stervenden en rouwenden.

Dit betekent niet dat de uitvaartliturgie altijd in de *eigen* parochiekerk moet plaats vinden. Er kunnen redenen zijn voor een viering in een kleinere of meer geschikte kerk of openbare kapel, rekening houdend met de verwachte groep aanwezigen en de wensen van de familie. Over deze keuze worden afspraken gemaakt binnen de federatie of pastorale eenheid.

Geloof in de kracht van het eigen aanbod

De Vlaamse bisschoppen kiezen er voor geen voorgangers in funeraria te mandateren om afscheidsvieringen voor te gaan. Deze beslissing brengt een inperking met zich mee: we investeren geen krachten in nieuwe plaatsen waar afscheidsvieringen georganiseerd worden voor overledenen. Wel blijft het engagement om in de crematoria in te staan voor een christelijk afscheidsgebed, behouden.

We kiezen er dus voor om de inhoudelijke en menselijke kwaliteit van ons eigen aanbod te ondersteunen. Als kerkgemeenschap willen wij niet alleen een ritueel aanbieden, maar ook een boodschap van hoop brengen, die tastbaar wordt in concrete menselijke nabijheid. Het lijkt ons daarom op langere termijn vruchtbaarder om de beschikbare mensen en krachten in te zetten op de plaatsen waar de Kerk echt thuis is: de parochiegemeenschappen en hun kerkgebouwen. Het is een uitdaging voor de parochies om de komende jaren te blijven werken aan de kwaliteit van de kerkelijke uitvaartliturgie, gekoppeld aan een waarachtige pastoraal bij zieken, stervenden en rouwenden.

Een oproep

Sommigen zullen deze beslissing zien als een gemiste kans om mensen, die niet veel contact meer hebben met de kerkgemeenschap, nabij te zijn op een belangrijk moment. Maar we moeten ons ook realiseren dat christen zijn in onze tijd een keuze wordt en dat niet langer alle mensen een beroep doen op de Kerk voor een uitvaart.

Wij roepen alle pastoraal verantwoordelijken op om de geschetste beslissing zo ruim mogelijk kenbaar te maken bij alle gelovigen en loyaal mee te werken aan de opvolging ervan.

De Vlaamse bisschoppen, 18 november 2010